

Izhaja vsak delavnik popoldne

NOVIČAS

Uredništvo in upravnistvo v Kapitanovi ulici št. 5 — Telefon uredništva št. 50 — Telefon upravnistva št. 323

CENE PO POŠTI:

za celo leto K 210—
za pol leta K 120—

CENE PO POŠTI:

za četrt leta K 60—
za en mesec K 20—

V upravi stane mesečno K 13—

Glasilo krščanskega delovnega ljudstva

Posamezna številka stane K 140

A. M. B.:

Nasa pot.

Ogromne naloge si stavimo. Preosnovati hočemo človekovo dušo. Priboriti hočemo družini njene naravne pravice. Na avtonomiji občin, pokrajin in delovnih stanov hočemo zgraditi stavbo države. Z avtonomnimi stanovskimi telesi hočemo uničiti razred izkoriščevalcev in napraviti iz države orodje v rokah delovnega ljudstva. Države, ki so si sorodne po ljudstvu in interesih, hočemo združiti. Krščanska načela naj spojijo države v veliko družino človeštva.

Kje je pot do teh vzvišenih ciljev, kje so sile, da jih uresničimo? Te sile so v nas samih. Imeli bomo to, kar si sami priborimo, to bo naše, kar zaslužimo. Zato je treba dela, treba je združiti vse sile delovnega ljudstva v enoto. Delovno ljudstvo Slovenije je letos naskočilo občine. Kdaj bomo prišli do avtonomnih stanov? Vsi člani delovnih stanov naj se organizirajo. Stopamo pred delavce vseh strok, pred kmete, pred obrtnike in umske delavce s pozivom, naj se strokovno organizirajo. Ko bo velik del vseh pridobitnih stanov strokovno organiziran, se bodo te zasebne organizacije brez težav in naravno izpremenile v javnopravna stanovska telesa. Kako dobimo avtonomijo pokrajin? Z borbo združenega delovnega ljudstva proti združenemu kapitalizmu! Kako zasledimo krščanska načela v mednarodno življenje? S tem, da smo sami doma pravi in napram tujerodnim manjšinam in s tem, da se tesno oklenemo mednarodnih organizacij krščanskega delavstva.

Delovno ljudstvo stoji danes pred okoli liberalne države. Njegova zgodovinska naloga je, da jo v trdem boju zavzame in jo pretvori v ljudsko državo. Po letu 1821. je prišlo revolucionarno leto 1848. Mi nočemo na ilne revolucije, hočemo pa, da delovno ljudstvo gre strumno organizirano tisto pot, ki mu jo narekuje njegov bedni položaj, njegova vest in zgodovina. In to je pot iz kapitalizma v krščanski socializem, iz liberalne v ljudsko državo!

Vsi govorijo o domovini. Tudi mi jo imamo v srcu kot nekaj ljubelega in svetlega. A nam ni domovina ta mrtva zemlja krog nas in ne kamni na gori. Tudi nam ni domovina neko skrivnostno telo, ki plava nad ljudstvom. Domovina so nam vsi ljudje, ki trdo delajo na naši zemlji iz dneva v noč, na poljih in v tovarnah, in pisarnah z umom in roko! Domovini pomagati pomeni pomagati tem ljudem. Za to domovino, za delovno ljudstvo Jugoslavije, se borimo in njemu hočemo zgraditi svobodni dom. V tem je najgloblji pomen naše borbe za ljudsko državo.

Otvoritev delavske zbornice.

Včeraj popoldne se je končala Delavska zbornica za Slovenijo v dvorani na magistratu. Navzoči so bili razen treh članov vsi. Sejo je otvoril pokrajinski namestnik g. I. Hribar ob 14.14. uri. Prisostvovala sta seji tudi načelnik oddelka za soc. skrb g. A. Ribnikar in višji inšpektor rada g. ing. Stebi.

Po otvoritvi se je vršila volitev predsednika in je bil izvoljen soc. dem. Melhior Cobal, ki je imel na to prvi govor. Ta se mu pa ni poročil ter je ta pokazal, da je g. Cobal le še malo razmišljal o nalogah Delavske zbornice. Podane so bile tri izjave: soc. dem., narod. soc. in zaseb. uradništva.

V splošnem je bila seja zelo klaverna in se je pokazalo takoj, da je ta zbornica le privilegij ene same organizacije.

Kasneje bo delavstvo lahko sodilo o tem svojem inštitutu; kako bo sodilo bomo videli — prijetna za večino pa ta sodba ne bo.

Naša organizacija se bo po svojih članih udeleževala sej in tudi pri delavskih interesih sodelovala, obsojala pa vsako strankarstvo in enostranost zbornice, ki se je že pri prvi seji pokazala.

STRUPENI PLINI PREPOVEDANI.

Washington, 7. jan. (Reuter.) na današnji seji washingtonske konference so delegati izjavili, da so strupeni plini v vojni nedopustni.

Začetek svobodne Irske.

London, 7. jan. (Reuter.) Irska zbornica je sprejela londonsko pogodbo s 64 proti 57 glasovom.

Po 700 letni borbi je danes Irska dosegla svojo svobodo. Odslej je Irska neodvisna republika, ki svobodno priznava za svojega kralja Jurija angleškega. Sicer pa uživa kot enakopraven član velike britanske svetovne federacije vse pravice neodvisne države s svojo armado, financami in zunanjimi zastopniki.

Ta dogodek je eden najvažnejših v moderni zgodovini in spada poleg sklepa velisil, da se na posvetovanja o gospodarskem položaju Evrope povabita tudi Nemčija in Rusija in da se slednja namerava priznati, med najbolj vesele vesti iz oblačnega povojnega časa.

Svobodno Irsko pozdravlja danes vsa svetovna demokracija, vsi, ki stoje v borbi za svoje pravice proti nasilju!

EAMON DE VALERA.

O tem znamenitem voditelju Ircev je prinesla »The World« nedavno naslednje podatke: Valera je rojen Amerikanec, a je že v starosti dveh let prišel na Irsko. Oklenil se je irskega naroda in njegove stvari z vso dušo in ji služi zvesto kot najvišji nalogi svojega življenja. Zaradi nje se

je posvetil politiki, dasi mu je drugače tuja in mrzka. L. 1916. je bil zaradi oboroženega odpora, ki ga je osebno vodil, obsojen na smrt, nato pomiloščen in obsojen v do smrtne ječe. Tu je vodil stradalne stavke in izsilil za svoje tovariše mnoga olajšanja. L. 1918. je s pomočjo prijateljev ušel in odpotoval nemudoma v Ameriko, kjer je dal pobudo za ustanovitev »Ameriške družbe za priznanje irske republike«. Družba šteje danes pol milijona članov. De Valera je sedaj star 38 let, je oženjen in ima šest otrok. Njegova žena je bila učiteljica. De Valera je popoln abstinent, in odkar je bil v ječi, tudi ne kadil več. Zelo ljubi godbo in je izvrsten strelec; kot dijak je slovel kot sijajen igralec nogometa. Po poklicu je profesor matematike in je poučeval na raznih irskih vseučiliščih. Osebnost mu je matematika najljubša stroka in velja za enega najboljših evropskih matematikov. Njegova želja je, da bi se mogel zopet posvetiti svojem znanstvenemu poklicu. Po veri je katoličan, in sicer goreč katoličan. Kamorkoli gre, vedno nosi s seboj sv. pismo nove zaveze.

De Valera je vodil boj za svobodo Irske do zadnjega. V irskem parlamentu je on nasprotoval sedanji pogodbi med Anglijo in Irsko, ker ne vsebuje popolne neodvisnosti irske republike.

„Med Jugoslavijo in Italijo ni napetosti.“

Rim, 8. jan. Minister za zunanje posle Della Torretta je izjavil v razgovoru s sodelavcem lista »Popolo d'Italia«, da ni nobene napetosti med Italijo in Jugoslavijo. Tretji pas v Dalmaciji se izprazni šele tedaj, ko se izpolnijo vsa jamstva za

varstvo Italijanov v Dalmaciji, kakor to predvideva rapalska pogodba. Italija zasleduje politiko, ki stremi za tem, da se doseže sodelovanje nasled tvenih držav; fantastično pa je trditi, da je vsled tega to gibanje naperjeno proti Italiji.

L. enin povabljen na evropsko gospodarsko konferenco.

Rim, 8. jan. Na podlagi sklepa vrhovnega sveta v Cannesu je italijanska vlada s posredovanjem ruske gospodarske dele-

gacije povabila Ljenina, naj se udeleži konference, ki bo sklicana v Genovi.

Nasa nova povest.

Prihodnje dni začne izhajati v našem listu zanimiva povest »Bratova tajnost«, ki obravnava dogodke iz burje irske zgodovine sredi 19. stoletja. Današnji irski revolucionarji, Sinfajnovci, ki so izvajali svobodno irsko državo, so imeli ves čas stoletnih bojov svoje prednike. L. 1861 se je v Ameriki ustanovila tajna irska bojna organizacija Fenicev, ki je hotela Irsko odtrgati od Anglije ter proglasiti samostojno irsko republiko. Ta organizacija je vpirzajala krvave upore in se ni strasila najbolj krvavih činov nad angleškimi gospodi.

Med temi dogodki se razvija povest irskega ljudstva, ki je socialno, gospodarsko in moralno zasuznjeno na rodnih tleh po angleških bogataših. Velika naslija Angležev, uničevanje rodbinske sreče, vse krivice se vrste. Sredi pa stoji zgodba brata-duhovnika, ki mu je angleški oskrbnik ubil brata, zažgal hišo ter uničil srečo več družin.

Povest je silno zanimiva, napeta, mojstrsko izdelana. Posebno aktualnost ji podajajo sedanji najnovejši dogodki na Irskem, ko je irsko ljudstvo po velikih žrtvah doseglo svoje osvobođenje.

Za obnovo Evrope.

Cannes, 7. januarja. (Havas.) Vrhovni svet se je danes dopoldne bavil izključno le z angleškim predlogom, naj bi se Nemčiji dovolil odlog plačevanja vojne odškodnine za leto 1922., ne da bi s tem bile oškodovane pravice Francije. Angleški delegati so utemeljevali ta odlog s splošno finančno krizo. Odlog se dovoljuje z izrecnim pogojem, da Nemčija vodi pod medzavezniškim nadzorstvom pametno finančno politiko. V prvi vrsti gre zato, da se dobe večja jamstva in da se doseže, da Nemčija ustavi nadaljnje izdajanje papirnatega denarja in da resno stremi za tem, svoj proračun spraviti v ravnotežje.

Cannes, 7. januarja. (Havas.) Ministrski predsednik Briand je prejel od vrhov-

nega sveta nalog, naj povabi nemško vlado, da pošlje svoje zastopnike v Pariz, kjer naj bi bili pripravljeni, da pridejo v Cannes, ko se bo vrhovni svet zedinil v vprašanju vojne odškodnine. Nemški delegati bodo v smislu določb pogodbe mogli tukaj postaviti svoje pripombe glede možnosti plačevanja; zavezniki jim bodo pri tej priliki tudi sporočili svoje pogoje. Predlog, naj se povabijo nemški delegati, so stavili angleški zastopniki, ki so tudi zahtevali, naj se Nemčiji povabi, naj to tudi čimprej stori.

Pariz, 8. jan. Vrhovni svet je imel včeraj svojo prvo sejo, ki je bila posvečena načelnim govorom šefov posameznih delegacij o vprašanju finančnega problema Evrope. Splošno sodijo, da je imel govor Lloyd Georgea pred vsem namen, izzvati zaželeni učinek v angleški javnosti, ker je znano, da bo vrhovni svet sklepal o principih glede problema gospodarske obnove Evrope. V svojem govoru je Lloyd George izražal nado, da se bo gospodarski položaj Nemčije zboljšal, ako ji bode uspelo vzpostaviti svoje trgovske odnose z Rusijo in ako bo tudi Francija spoznala za svoj interes koristne omenjene odnose, ki bi olajšali Nemčiji možnost plačila.

Berlin, 8. jan. Na današnji popoldanski seji kabineta se je razpravljalo o vprašanju vojne odškodnine, zlasti pa o vabilu vrhovnega sveta, naj Nemčija pošlje svoje zastopnike v Pariz. Vlada je sklenila, naj se delegati odpošljejo in delegacija stavi pod politično vodstvo bivšega ministra dr. Rathenaua.

London, 8. jan. »Westminster Gazette« poroča, da se bo mednarodna konferenca, ki bo razpravljala o gospodarski in finančni obnovi Evrope, sestala v Pragi. Na to konferenco bodo pozvani tudi voditelji sovjetske Rusije pod pogojem, da prizna Rusija svoje dolgeve in zasebno last.

POMOČ AVSTRIJI.

London, 8. jan. Dopisnik »Morning Post« poroča iz Kristijanije, da se bo norveška vlada odrekla svoje zahtevi v znesku 1 in pol milijona kron, kolikor dolguje Avstrija za kupljeno blago. Norveška narodna banka ne bo sodelovala pri mednarodnem posojilu Avstriji.

Iz kapitalističnega sveta.

(Od našega tržaškega dopisnika.)

Trst, 6. januarja 1922

Italijanskemu kapitalističnemu gospodarstvu je s polomom Ital. eskomptne banke — o tem je »Novi Čas« že poročal — zadan občuten udarec. Ta banka je slonevala na delniškem kapitalu 300 milijonov lir; njene rezerve so izkazovale v zadnjem oktoberskem računskem izkazu 88 milijonov lir, kar pomeni, da je banka posedovala skoraj 400 milijonov lir lastnega kapitala. Ta svota seveda ni tako velika, da bi radi poloma te banke moralo biti pretreseno narodno gospodarstvo cele Italije, da bi vsi drugi veliki italijanski finančni zavodi morali napenjati vse svoje sile, in da bi se celo država s pomočjo nujnih kraljevih dekretov morala vmešati v to zadevo.

Če pa vemo, da je Ital. esk. banka razpolagala skoraj s 5 milijardami lir tuje denarja (hranilne vloge ter tekoči računi in krediti drugih zavodov), ki ga je vporabila za osnivanje in podpiranje večine vojne industrije, nam postane razumljivo, zakaj se v to zadevo ne vmešavajo le banke ampak tudi država sama. Po končani vojni je popolnoma naravno morala nastopiti kriza teh umetno v življenje vzbujenih industrijskih podjetij. Kriza teh podjetij je povzročila seveda tudi krah Ital. esk. banke, ki je bila pri teh podjetjih udeležena z ogromnimi svotami denarja.

Pri tej priliki je nemogoče prezreti nevarjetno lahkomišljeno zaupanje ljudstva nasproti kapitalističnim spekulantom: banki, ki nima niti 400 milijonov lastnega premoženja, se zaupa brez najmanjše garancije skoraj 5000 milijonov ali pet milijard, medtem ko zaupa kapitalist poštemu in trdnemu kmetu k večjemu eno tretjino tega, kar je vredno njegovo posestvo, in še to tretjino le proti vknjižbi. Bančnim magnatom, ki jih nihče ne pozna, dokler kaka škandalозна afera ne dokaže, da skozi vse svoje življenje niso delali nič drugega, nego slepariti, oziroma znali spretno balansirati na kazenskih zakonih, pa se brez vsakega pomisleka in brez garancij zaupajo milijarde.

Ti bančni magnati se s zaupanimi milijardami spuščajo v najbolj nevarne spekulacije in, ako se jim iste posrečijo, natrpajo svoje žepe z milijoni, v nasprotnem slučaju pa plačajo škodo seveda tisti, ki so jim denar zaupali. Zelo zanimivo in poučno je čitati poročila buržuaznih časopisov o tem bančnem polomu. Kdor ima dovolj potrpljenja, spozna iz teh poročil vso škodljivost kapitalističnega sistema mnogo bolj nego iz kapitalizmu najbolj sovražnih časopisov in knjig. V svojem stremljenju, da bi se pokazali izborni informirane, izblebatajo buržuazni listi take kapitalistične tajnosti, da se mora človek kar za glavno prijeti. Neki meščanski list poroča s čudovito nedolžnim obrazom, kako so o priliki krah Ital. esk. banke veliki kapitalisti, katerim daje častni naslov »finančnih krogov«, svoje manj bogate kolege in druge najvne male vlagatelje opeharili. List pravi namreč, da krah omenjene banke ni prav nič iznenadil »dobro poučene finančne kroge«, ki da so dogodek z gotovostjo pričakovali.

Kako na bi ga tudi ne bili pričakovali, ko so dobro vedeli, v katerih podjetjih je imela eskomptna banka vložene milijone svojih upnikov in ko jim je bilo znano, da so ta podjetja vsled nevarnih spekulacij in sleparij svojih elegantnih in »uglednih« upravnih svetnikov izgubila ogromne svote. Zato so pa tudi veliki spekulanti še pravočasno potegnili svoje milijonske vloge iz banke in razprodali svoje ničvredne delnice. Še le ko se je to izvršilo in ko eskomptna banka, vključno več nego milijardni podpori, ki jo je dobila od svojih dostojnih drugaric, velebank, ni mogla več izplačevati vlog, ji je vlada z dekretom o moratoriju omogočila zaključek poslovanja. Banka je toraj zaprla svoja vrata pred nosom — ne velikih borznih spekulantov — temveč srednjih in malih vlagateljev in upnikov, ki niso posvečeni v vse tajnosti borzne igre in so za to tu, da z žrtvovanjem svojih malih kapitalov večajo kapitalne velikih borznih razbojnikov, da toraj pospešujejo koncentracijo kapitalizma.

Mali vlagatelji so sicer obžalovanja vredni, ali pomisliti je treba, da kazni, ki

jih pri tem zadene, ni nezasužena. Saj so vendar tudi oni vlagali denar v banke ne iz ljubezni do nje in tudi ne z namenom, da bi s tem komu koristili, temveč da bi od svojih, čeravno skromnih kapitalov, dobivali obresti, t. j. da bi na ta način izkoristili delo drugih. Dobivati obresti, koristiti se s tujimi žulji, je nemoralno, in vse, kar je nemoralno, mora se prej ali slej maščevati.

Zanimivo bi bilo ogledati si bolj natančno gospodarske posledice kraha Italijanske eskomptne banke, kakor tudi v kakih zvezi je ta krah s kapitalističnim gospodarstvom ostalega sveta. Z ozirom na prostor v listu pa moram ta vprašanja pustiti za prihodnji članek.

Konec priseljevanja v Ameriko!

Jugoslovanski oddelek Foreign Language Information Service objavlja:

Pred kratkim smo naznanili, da je bila letna kvota za priseljevanje iz Jugoslavije popolnoma izčrpana okrog 15. novembra 1921, kar pomenja, da je priseljevanje iz Jugoslavije v Zedinjene države ustavljeno do konca junija 1922. — Letna kvota za Jugoslavijo je znašala 6405. Po poročilu generalnega komisarja za priseljevanje je bilo do dne 23. novembra 1921 priseljenih na račun te kvote 6552 priseljencev. To pomenja, da so priseljenke oblasti dovolile prihod 147 jugoslovanskih priseljenecem čez dovoljeno število. Ta prebitok predstavlja slučaj, kjer bi bila deportacija povzročila dotičnikom nenavadne težkoče. Radi tega so jim priseljenke oblasti začasno dovolile vstop. — Kljub temu, da je priseljevanje iz Jugoslavije ustavljeno, vendarle prihaja žalibog še vedno precej ljudi iz Jugoslavije. Njih usoda je jako žalostna, ker morajo iti nazaj. Treba je pripomniti, da nimajo po zakonu nikake pravice do povračila potnih stroškov. Parobrodna društva imajo le dolžnost, da jih peljejo nazaj zastonj. — Vsi ti ljudje prihajajo h komu v Ameriko. Ako niso bili dotičniki v Jugoslaviji dobro poučeni o strogoosti sedanjega priseljenškega zakona, zakaj jih niso njihovi prijatelji ali sorodniki v Ameriki opozorili na nevarnost, kateri se izpostavljajo? Že odkar je novi zakon o kvoti stopil v veljavo, smo začeli opozarjati občinstvo nanj.

Nekateri pa vendar mislijo, da ako je kdo dobil vizum ameriškega konzula in se mu dovoli ukrčiti se na parnik, mu je s tem že zagotovljen vstop. To pa ni res, kajti šele priseljenke oblasti v Ameriki, to je ko je dotičnik že prišel v ameriško luko, določajo, ali kdo sme ali ne sme priti. — Zaupati na slepo srčco, ali da se bo, za dotičnika napravila izjema, je več kot lahkomišljeno. Izredni slučaj, ko priseljenke oblasti dovoljujejo pristop čez kvoto, so tako redki, da ni treba niti računati nanje. Zaradi tega opozarjamo vse, ki še čakajo na prihod kake osebe iz Jugoslavije, naj takoj storijo vse potrebne korake, da se dotične osebe v Jugoslaviji kakor hitro mogoče opozorijo, na se ne ukrcajo in naj za sedaj ne pridejo v Ameriko. — Ponovno opozarjamo, da se zakon ozira le na rojstni kraj in ne na državljanstvo. Ako se pravi, da je jugoslovanska kvota izčrpana, pomenja to, da nihče ne more več priti v Zedinjene države, kdor je bil rojen v mejah sedanje kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev. Kdor je bil rojen drugod, se lahko pride, vkolikor še ni izčrpana kvota one države, v mejah katere se je rodil.

Zadnjič smo opozorili, da se smejo vrniti oni inozemci, ki so šli v stari kraj na obisk, ako ta obisk ne prekorači šest mesecev po njihovem odhodu iz Amerike. Zgodilo se je v par slučajih, da se je dotičnik vrnil s svojo novoporočeno ženo. Opozarjamo, da dotičnik nima pravice pripeljati nikogar seboj; le on ima pravico priti nazaj in nihče drugi. Osebe, ki se vračajo po šestmesečni odsotnosti, ne potrebujejo nikakih pismenov dokazov glede datuma svojega odhoda iz Amerike, ker imajo priseljenke oblasti na razpolago imena vseh potnikov, ki odhajajo iz Amerike. Potrebno je le, znati ime parnika, s katerim je dotičnik odpotoval. Zakon se seveda ne ozira na ameriške državljane; tem je pot vedno odprta. Naturaliziran državljan sme poklicati svojo ženo in svoje mladoletne otroke, ako še niso dosegli starosti 18 let. Otroci naturaliziranega državljanca so namreč ameriški državljani le tedaj, ako so se rodili, ko je bil oče že državljan; sicer postanejo državljani le v slučaju, da pridejo v Zedinjene države, predno so postali 18 let stari. Prvi papir v starih priseljevanja nič ne pomaga; državljan je le oni, ki ima drugi papir.

Bodite torej previdni in ne ravajte lahkomišljeno, da ne pripravljate sebi in drugim bridko razočaranje, gorje in nepotrebne stroške!

Rim, 7. jan. Kakor poroča »Tribuna«, izide v kratkem kraljev dekret o pospešitvi likvidacije premoženja tujih podanikov.

Železniška nesreča pri Vinkovcih.

Zagreb, 9. januarja. Listi poročajo o veliki železniški nesreči, ki se je zgodila v soboto, 7. t. m. na postaji Mihanovci med Vinkovci in Brodom. Nesreča bi bila skoraj zahtevala mnogo človeških žrtvev.

Na postaji Ivankovo se uvadno srečata zagrebski in belgrajski brzovlak. Ker pa je imel zagrebski brzovlak v soboto nekaj zamude, je ocal na postaji Mihanovci, ki je manjša postaja in ima samo tri tir. Zagrebski brzovlak je stal na srednjem tiru, dočim je prometni uradnik dal kretničarju nalog, da naj uravna kretnico za belgrajski brzovlak za tretji tir. Med tem pa je že prihajal belgrajski vlak in kretničar ni mogel več uravnati kretnice. Belgrajski brzovlak je vsled tega privozil z vso silo na srednji tir, kjer je stal zagrebski vlak. Strojvodja belgrajskega vlaka je to opazil in z vso silo skušal ustaviti vlak, kar se mu je deloma tudi posrečilo. Kljub temu je s precešeno silo zavozil v zagrebski vlak in sta bili obe lokomotive, poštni voz in več vagonov skoraj popolnoma uničeni. 8 oseb je težko ranjenih, več pa lahkot. Iz Vinkovcev je prišel takoj poseben vlak z zdravniki in delavci ter rovima lokomotivama. Po večurni zamudi sta oba brzovlaka nedoljevala svojo pot. Ponesrečenci pa so prepeljali v bolnico v Vinkovce.

Za „mir“ v Evropi.

London, 7. jan. Kakor javljajo iz Canesa, sta se Lloyd George in Briand začela posvetovati o dogovoru med Anglijo in Francijo, po katerem naj bi se zagotovil mir v Evropi. V slučaju nemškega napada na Francijo naj bi Anglija nudila Franciji vojaško pomoč.

DANAŠNJA PREDBORZA.

Zagreb, 9. jan. (Izv.) Na današnji predborzi notirano: Budimpešta 49.25, Berlin 170, Italija 13.60, London 12.75, Pariz 24.25, Praga 510, Dunaj 4.45.

Zürich, 9. jan. (Izv.) Budimpešta 0.85, Berlin 2.85, Italija 22.35, London 21.76, Newyork 517.50, Pariz 41.75, Praga 8.50, Dunaj 0.17, n. a. K 0.10, Zagreb 1.80.

Dunaj, 9. jan. (Izv.) Na današnji predborzi notira deviza Zagreb 21.25.

Politični dogodki.

+ Kot poslanec namesto pok. Frana Piška pride v zakonodajno skupščino urednik Fran Zebot iz Maribora.

+ Grešna stranka. Znani svobodni-slec, a drugače iskren pristaš pravega jugoslovanstva brez vsakere hegemonije — Milan Marjanović, priobčuje v »Slobodni Tribuni« članek, v katerem se peča z govoricami, češ da je skupina okoli »Sl. Tribune« zgolj levo krilo demokratske stranke. Marjanović te govorice najodločneje zavrača, kot popolnoma neosnovane in pravi, da može, ki se zbirajo okoli »Sl. Tr.« niti izpočetka niso hoteli pristopiti demokratski stranki, ko leta še ni bila razkrišana in obtežena s takimi govoricami, kakor je danes. Danes pa bi bila prav lahkomišelnost za vsakega, ki ga ne vodi želja po vdeležbi na oblasti in državotvornih ugodnostih in ki ni naiven in kratkoviden, da bi vstopal v stranko s tako malo uresničljivimi zahtevami. Danes Tribunaši ne le niso nikako levo in niti ne najkrajnejše levo krilo demokratske stranke, ampak oni to stranko iz globljih nego osebnih razlogov pobijajo in potiskajo iz javnega življenja. Demokratska stranka je »malopridna, grešna skupina, ki je kriva mnogemu zlu, ker je to zlo pokrivala z idejimi demokracije, jugoslovanstva in unitarizma ter s tem te ideje ponižala in osramotila.« Demokratska stranka je »kot celota — kot taka je vedno nstopala — napravila veliko grehov, težkih in težko popravljivih.« Marjanović pravi da čaka demokratsko stranko po njenem moralnem in političnem polomu sedaj še polom — pri volitvah. — Tako sodijo o demokratski stranki ljudje, ki ji stoje po kulturnem programu blizu in ki so za ustvaritev jugoslovanske države žrtvovali svoje najboljšie sile.

Dnevni dogodki.

— Kruha za domače delavce! Pišejo nam iz Domžal: V Domžalah in Mengšu so se naselili Tirolci, ki so z vladno pomočjo in brezobrestnimi posojili postavili tovarne za slannike in v kratkem času uničili lepo razvito domačo obrt. Ohranila se je samo to in tam. Pred razsulom so Tirolci imeli svoj trg večinoma po nemških pokrajinah. Sedaj so pa poplavljeni Jugoslavijo in bodo v kratkem zatrlji vse ostale domače izdelovalce. Domačini so se začeli pečati z izdelovanjem klobukov, da bi si tako ohranili obstanek. Tirolci so jih hitro začeli posnemati. Sedaj preti še od te strani konkurenca, ki se ji ne bo mogoče ustaviti. Zaenkrat jim je bila prošnja odbita. Prosili so v dru-

gič in imajo upanje, da se jim bo koncesija podelila. To bi bilo treba preprečiti. V Nemški Avstriji noben Jugoslovan ne dobi nobene koncesije Tirolci naj bi jo pa pri nas dobili? V Nemški Avstriji noben Jugoslovan ne dobi dela, dokler ga nimajo vsi domačini. Pri nas imajo pa Tirolci pri najbolje plačanem delu samo svoje delavce, da ne govorim o razpošiljanju in knjigovodstvu, kjer sploh nobenega Slovence ne pušče blizu. Povdariti je treba, da niso optirali za Jugoslavijo, da se tako odtegnejo vojaški dolžnosti. V tem smislu pisana spomenica bo šla v kratkem tudi na vlado. — Našteta so suha dejstva, ki naj v javnosti glasno govorijo za branbo domačih delavcev! —

— Zena v uradu in njen avarni poklic. Zagrebska »Slobodna Tribuna« priobčuje članek, v katerem pisec opozarja, naj bi se pri redukciji uradništva predvsem odpustilo omejene ženske. To pa zato, ker za družino in s tem tudi za državo in srločnost ni koristno, ako ženska tuli kot žena in mati ostane v javni službi. Tu prihajata v nasprotje dve dolžnosti, ki se obe istočasno ne dasta vestno izpolnjevati. — To je vselakor resnica in brez dvoma je dolžnost žene in matere za žensko brezposlovnost višja in važnejša, nego delo v javni službi. Vendar bi bilo kruto in nesocialno, ako bi se družinam, ki so v večji meri odvisne od ženinoga zaslužka, isti naenkrat odvzel. To priznava tudi pisec v »Slobodni Tribuni« in zahteva, naj se tem družinam nadomesti ženin zaslužek na kak drug zadovoljiv način.

— Pojasnilo. Trbovlje: Od časa do časa izidejo v »Domovinu« članki iz Trbovelj. Pisani so v takem tonu, da se jih naši liberalci sami sramujejo. Na tem mestu samo prijemam, da dopisi ne izhajajo iz vrst delavstva, ampak študirani gospodje spravijo take umazane reči skupaj. Če se pa kdo natančneje zanima za dopisnika, naj vpraša zanj sam. Morda ve kaj o njem g. Adolfe Paher, nadučitelj pri Sv. Katarini, p. Trbovlje II.

— Drago življenje. Glasom uradnih ugotovitev je potrebovala mesec decembra 1921. na Dunaju štiriglava družina za najnujnejše življenske potrebe 100.000 kron.

Ljubljanski dogodki.

Ij Predavanje prof. dr. V. Rožiča. Opozarjamo, da bo danes zvečer profesor tehnične šole dr. V. Rožič nadaljeval svoja zanimiva predavanja o obrtnem vprašanju v dvorani Rokodelskega doma, Komenskega ulica št. 12. Pričetek je točno ob 8. uri. Vstop prost.

Ij Tečaj za poljski jezik. Prva ura po novem letu se vrši v četrtek, dne 12. januarja.

Ij Predavanje Umetnostno-zgodovinskega društva. — Tekom zime priredi imenovano društvo vrsto predavanj o umetnosti. Prvo predavanje se vrši v torek, dne 10. t. m. točno ob 6. uri zvečer v fizikalni dvorani Tehnične srednje šole (bivša Obrtna šola na Mirju). Tema: Umetnost in narava. Predavatelj: vsenč. docent dr. Vojeslav Molč. — Vstopnina za člane društva 1 din., za nečlane 2 din.

Ij Novi odbor ljubljanskega gasilnega in reševalnega društva, ki je bil izvoljen na večeršnjem občnem zboru društva, je naslednji: načelnik Ivan Križnar, krovce; podnačelnik Perme Ivan, krojaški mojster; I. blagajnik Breskvar Ivan; II. blagajnik Blatnik Karl; tajnik Florjančič Karl; pobočnik I. Vidmar, strojni stavec; odborniki: Šorš, Godec in Zupančič, pregledniki računov: Tomažič, Zgonc in Klanšek. — Občni zbor se je izvršil v popolnem miru in soglasju. Novemu odboru želimo obilo uspeha v korist društva in splošnosti!

Ij Odlikovanje pisatelja F. S. Finžgarja. Minulo soboto dopoldne je pokrajski namestnik Ivan Hribar na slovesen način izročil pisatelju župniku F. S. Finžgarju red sv. Save III. razreda, s katerim je kralj odlikoval Finžgarja o priliki njegove 50. letnice. Slavnosti so prisostvovali zastopniki mestne občine, oddeleka za prosveto, škofijskega ordinariata in raznih kulturnih društev. V svojem odgovoru na čestitke je pisatelj Finžgar naglašal, da sprejema red kot izraz priznanja najvišje državne avtoritete za kulturna prizadevanja slovenskega plemena.

Ij Ljubljana v številkah. Glasom uradnih podatkov je izvršila ljubljanska policija v l. 1921 to-le delo: Izvršenih je bilo 4229 aretacij; od teh oseb je bilo odvedenih v policijske zapore 2032, sodišču izročeni 1008, komandi mesta 21, ostali so bili deloma policijsko kaznovani, deloma izpuščeni na svobodo proti poznejšemu postopanju. Ovadb je bilo 6026, poizvedb se je izvršilo 5.330, hišnih preiskav 224. Na policijskem ravnanstvu je bilo kaznovanih 6082 oseb, in sicer zaradi pijanosti 1008, zaradi prestopkov cestno-police. reda 3619, zaradi zglasevalnih predpisov 214, zaradi nošenja crožja 21, zaradi nedovoljenega prekoračenja demarkacijske črte 328, zaradi prostitucije 55 in zaradi prekorače-

nja polic. ure 34; z izgonom je bilo kaznovanih 803 osebe. — Novih društev se je ustanovilo 66, javnih predavanj je bilo 33, društvenih zborovanj 381, javnih ljudskih shodov 79. — Časopisov je izhajalo 86, novih knjig in brosur je izšlo 181; novih listov je začelo izhajati 19, nehato je pa izhajati 6 listov. — Javnih prireditelj je bilo: plesov 107, veselice in zabav 272, podaljšanje policijske ure 389, koncertov in podobnega 984, gledaliških predstav 507, cirkuških predstav 61, plesnih šol 11. — Potnihi listov je bilo izdanih 5600, vidiranih 4700; tujim državljanom je bilo vidiranih 13.357 potnih listov, in sicer za Italijo 11.556, Avstrijo 1128, Nemčijo 219, Poljsko 55, Češkoslovaško 195, Svico 41, Francijo 36 in Ameriko 27. — Tujski promet je dosegel 72.059 oseb, ki so bile pri-glašene od ljubljanskih hotelov in gostiln; največ gostov izkazuje hotel »Slova« t. j. 17.640, za njim pride »Union« s 14.812. Zasebnih stanovanskih prijavlov je prejel polic. zglasilni urad 36.724 in 30.533 odglaslov. — Na glavni kolodvor je došlo v l. 1921 1.028.885 oseb, odpotovalo pa je 824.359 oseb; na državnem kolodvoru je vstopilo in izstopilo 235.253, na Dolenjskem pa 139.053. — Oroznih listov je bilo izdanih 333, npravnstvenih izpričeval pa 10.100.

Ij Kaj pa to pomeni? Včerajšnji »Slovenec« prinaša naslednjo notico, ki je tako gorostasna, da mora gospod pokrajinski namestnik na njo reagirati. Notica se glasi: Javnosti je znano, da je svoječasno obstojal v Ljubljani zelo potreben verižniški urad, katerega predstojnik je bil svetnik Krševan. Za časa ukinitja tega urada je istemu ostal od nabranih kazni 1.000.000 K, katere vsota se je stavila deželni vladi na razpolago. Toda glej čudo! Za božične praznike pa so dobili iz tega fonda nekateri višji gospodje vsote kar po 30.000, 20.000 in 15.000 K in navzdol kot nagrade, vsi nižji uslužbenici, ki so v največji meri delovali proti verižnikom, njim, ki jim gre največ zasluge, so pa ostali praznih rok! Razdelitev teh nagrad je bila seveda tajna in le srečnemu slučaju odnosno šali se je zahaljati, da se je zaznalo za razdelitev teh »premijs«. Vsled takih razmer se je upravičeno vzbudila med nižjimi uslužbenici nevolja in kritika ter so vložili na deželno vlado tozadevno pritožbo, katere je ostala dosedaj še nerešena. — Iz prizade-tih krogov. — Prosimo gospoda namestnika, da to zadevo javno pojasni!

Ij Trboveljska premogokopna družba v Ljubljani. Dne 6. t. m. je v Ljubljani poslavliti jugoslovanski inšitni odbor trboveljske premogokopne družbe.

Kultura.

Novo nove knjige. Pravkar je izšla v zalozi Jugoslovanske knjižarne v Ljubljani prof. dr. Sturmovna Francoska vagonica prvi letnik, ki bo za elementarni pouk francosčine najbolje služila. Pokrajinska uprava za Slovenijo, oddelek za prosveto in vere je knjižo že dne 12. avgusta 1921, št. 4101 v rokopisu za corabo v solah odob-rila. — V teku prihodnjega tedna pa izide v isti zalozi Slovenska čitanka za prvi razred srednjih šol, sestavljen višji šolski nadzornik Josip Westor. Na delu srečno vbranih beril krasi knjigo na fin papir tiskana nova izvirna slika Niegovega Velikanstva kralja Srbov Hrvatov in Slovencev Aleksandra I. Izvirno fotografijo je prejele založništvo neposredno iz rolike kmetne pisarne. O obeh knjižah prinese naš list strokovno oceno.

Nova revija

»SOCIALNA MISEL«

založništvo januarja meseca 1922. leto.

Prinašala bo kratke članke o najbolj aktualnih vprašanjih domače in svetovne politike, socialnem vprašanju, kulturnih problemih in gospodarstvu v znanstveni, najširšim krogom razumljivi obliki. — Obravnavala bo vsa vprašanja s stališča krščanskega svetovnega nazora, dajoč v tem okviru najširšo svobodo, in si zasigurala za vse panoge odlične solrudnike ter bo prišla nasproti potrebam našega časa, ki rabi zlasti odločnih smer-nic v socialnem pogledu.

SOCIALNI DEL BO UREJEVAL DR. A. GOSAR

KULTURNI FR. TERSEGLAV.

Cena 100 K na leto.

Izhajala bo dvanaajstkrat na leto. Naroča se pri Ničmanu v Ljubljani.

Izdaja konzorcij »Novega Časa«. Urednik in odgovorni urednik Franc Kremžar. Tiska Jugoslovanska tiskarna v Ljubljani.